

Comparative analysis of three sacred totems: water, tree, and cow in Zoroastrian and Hindu rituals

Masoumeh Rashki ¹

Researcher at Farhangian University of Tehran

Received: 2025/02/01 | Accepted: 2025/02/04

Abstract

This article examines the sanctity and significance of various totems in the Hindu and Zoroastrian traditions, focusing on the tree, water, and cow as key symbols of life, purity, and spirituality. In Hinduism, trees are regarded as sacred beings and representatives of the gods, and rituals and festivals involving the veneration and consecration of trees are common in social culture. The cow, also called "mother" and a symbol of abundance, holds a special place in Hindu beliefs and is regarded as a sacred creature. On the other hand, in Zoroastrianism, water is highly sacred and presented as a symbol of life and purity, and any pollution of it is considered undesirable. Zoroastrians also respect trees as life-giving beings, but place greater emphasis on the protection of water. Thus, it can be concluded that while both religions attach high value to these elements, the form of their sanctity and the associated practices are shaped by the cultural and philosophical contexts of each tradition. This study shows that the human relationship with nature in Hindu and Zoroastrian belief systems not only encompasses a wide range of religious rituals but also reflects the deep spiritual and social bond between humans and the environment.

Keyword: totem, Zoroastrianism, water, tree, cow, sacred, religious beliefs, Hindu.

1. E-mail: masoumehrashki@gmail.com

تحلیل تطبیقی سه توتم مقدس: آب، درخت و گاو در آیین‌های زرتشتی و هندو

معصومه راشکی^۱

پژوهشگر دانشگاه فرهنگیان، تهران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۱۲ | تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۱۵

چکیده

این مقاله به بررسی تقدس و اهمیت توتم‌های مختلف در دو آیین هندو و زرتشتی می‌پردازد و بر روی درخت، آب و گاو به عنوان نمادهای کلیدی زندگی، پاکی و روحانیت متمرکز است. در هندوئیسم، درختان به عنوان موجودات مقدس و نماینده خدایان به شمار می‌روند و مناسک و جشن‌های متفاوتی شامل نیایش و تقدیس درختان در فرهنگ اجتماعی رواج دارد. گاو نیز با عنوان "مادر" و نماد فراوانی، جایگاه ویژه‌ای در باورهای هندو دارد و از آن به عنوان موجودی مقدس یاد می‌شود. از سوی دیگر، در زرتشتی‌گری، آب به شدت مقدس و به عنوان نماد زندگی و پاکی معرفی شده و هرگونه آلودگی آن ناپسند محسوب می‌شود. زرتشتیان همچنین به درختان به عنوان موجودات حیات بخش احترام می‌گذارند، ولی تاکید بیشتری بر روی حفاظت از آب دارند. لذا می‌توان نتیجه‌گیری کرد که در حالی که هر دو دین ارزش بالایی به این عناصر می‌دهند، نوع تقدس و آداب مرتبط با آنها تحت تأثیر زمینه‌های فرهنگی و فلسفی هر آیین متفاوت است. این مطالعه نشان می‌دهد که ارتباط انسان با طبیعت در سیستم‌های اعتقادی هندو و زرتشتی نه تنها طیف گسترده‌ای از مناسک مذهبی را شامل می‌شود، بلکه نشان‌دهنده عمق پیوند روحانی و اجتماعی بشر با محیط زیست است.

واژگان کلیدی

توتم، زرتشتی‌گری، آب، درخت، گاو، مقدس، اعتقادات مذهبی، هندو.

توتم نمادی است که پیوند میان انسان و عناصر طبیعی - همچون حیوانات و گیاهان - را نمایان می‌سازد. این مفهوم به عنوان یک سیستم نشانه مقدس به افراد کمک می‌کند هویت جمعی خود را تعریف کرده و ارتباطات فرهنگی را تقویت کنند، به طوری که توتم نه تنها نشانگر، بلکه آئینه‌ای از روابط اجتماعی و انسانیت است (لوی استروس، ۱۹۶۲).

توتم‌ها به عنوان نمادهای عمیق فرهنگی و معنوی، نقش مهمی در شکل‌دهی به اعتقادات و رفتارهای مذهبی جوامع مختلف ایفا می‌کنند (اسمیت، ۲۰۱۰). در میان آیین‌های کهن، آیین زرتشتی و هندو به عنوان دو نظام فکری غنی و متأثر از تاریخ، دارای توتم‌هایی هستند که به شکلی شگفت‌انگیز در فرهنگ و اساطیرشان تجلی یافته‌اند (پاشایی، ۲۰۱۵). آب، گاو و درخت به عنوان سه توتم مشترک در این دو آیین، هر یک نمایانگر مفاهیم عمیق‌تری از حیات، پاکی و ارتباط با طبیعت هستند (احمدی، ۲۰۱۸).

فریزر در اولین نوشته خود که زیر عنوان «توتمسم» در ۱۸۸۷ در ادینبورو» به چاپ رسیده است. درباره توتم مطلبی آورده که بعداً در جلد اول از اثر بزرگ خویش بنام توتمیسم و ازدواج با غیراقارب نیز آنرا نقل کرده است. وی مینویسد یک توتم شیئی ملموسی است که انسان بدوی نسبت به آن احترامی خرافی نشان می‌دهد؛ زیرا معتقد است که بین شخص او و هر یک از آن نوع اشیاء پیوند خاصی وجود دارد. روابط بین یک انسان و توتم او متقابل است توتم پاسدار انسان است و انسان از راههای گوناگون پاس و احترام خود را نسبت به توتم نشان می‌دهد؛ فی‌المثل وقتی توتم یک حیوان است از کشتن آن و یا اگر گیاه است از چیدن آن خودداری میکنند وجه افتراق «توتم» و «بت» در اینست که توتم بر خلاف بت. هیچگاه شیئی منحصر بفردی نیست بلکه همیشه نمونه‌ای از یک نوع حیوان یا گیاه و گاه به ندرت مظهري از یکدسته اشیا غیر ذیروح است و بسیار کم اتفاق می‌افتد که اشیا مصنوع بشر، توتم قرار گیرند.

آب به عنوان نمادی از زندگی و پاکی، گاو به عنوان نماد فراوانی و زایش، و درخت به عنوان نمادی از ثبات و پیوستگی، در هر دو فرهنگ ارزش و احترامی بالایی دارند (حسینی، ۲۰۱۷). تحلیل تطبیقی این سه توتم در آیین زرتشتی و هندو نه تنها به درک عمیق‌تری از تمایزات و تشابهات فرهنگی این دو نظام فکری منجر می‌شود، بلکه

نشان‌دهنده‌ی ارتباط عمیق بین انسان و طبیعت و ارزش‌هایی است که از این تعامل برمی‌خیزد (رضوی، ۲۰۱۹). در این مقاله، با بررسی نقش و معنای هر یک از این توت‌ها در دو آیین، سعی خواهیم کرد تا ابعاد تازه‌ای از باورهای مشترک و تفکرات انسانی را در این دو فرهنگ شناسایی کنیم.

در حالی که مقالات پیشین عمدتاً به بررسی توت‌ها به عنوان نمادهای ثابت و ایستا پرداخته‌اند (بزرگی، ۲۰۰۲)، تحقیق حاضر با یک رویکرد چندوجهی تأثیرات تاریخی، اجتماعی و فرهنگی بر تفسیر این توت‌ها را بررسی می‌کند (مهرپاشا، ۲۰۲۱). علاوه بر این، با تکیه بر دیدگاه‌های بومی و محلی افراد، سعی داریم تا به ابعاد معنوی و فلسفی این توت‌ها در زندگی روزمره پرداخته و به شیوه‌هایی که این مفاهیم در مواجهه با چالش‌های معاصر دگرگون می‌شوند، نگاهی تازه بیندازیم. این رویکرد جدید به ما اجازه می‌دهد تا علاوه بر شناسایی وجوه مشترک، تفاوت‌های عمیق‌تری در نگرش و تفسیر این نمادها در دو فرهنگ را درک کنیم.

روش پژوهش

این تحقیق به روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از داده‌های کیفی انجام می‌شود. ابتدا، از طریق مرور ادبیات موجود و مقالات علمی، به گردآوری اطلاعات درباره توت‌ها و نمادهای مرتبط در آیین‌های زرتشتی و هندو پرداخته می‌شود. برای تأمین وضوح بیشتر، از مقایسه تطبیقی توت‌های آب، گاو و درخت در هر دو فرهنگ استفاده خواهد شد.

پیشینه نظری

پیشینه نظری این تحقیق به مفاهیم اساسی توت‌میسم و نمادگرایی در فرهنگ‌های مختلف می‌پردازد. نظریه‌های مختلف در این حوزه، از جمله کارهای لوی استروس (۱۹۶۲)، زیگموند فروید (۱۹۱۳) در کتاب توت‌م و تابو و دیگر انسان‌شناسان، به بررسی نقش توت‌ها در ایجاد هویت اجتماعی و فرهنگی پرداخته‌اند. این نظریات پایه‌گذار تحقیق حاضر هستند و به ما این امکان را می‌دهند که درک عمیق‌تری از ابعاد مختلف توت‌ها به دست آوریم.

پیشینه پژوهشی در زمینه توتم‌ها و نمادهای فرهنگی در ادبیات معاصر شامل مطالعاتی می‌شود که به بررسی تطبیقی توتم‌ها در فرهنگ‌های مختلف، از جمله پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه توتم‌های زرتشتی و هندو پرداخته‌اند. به عنوان مثال، نظریه‌های فروید (۱۹۱۳) و لوی استروس (۱۹۶۲) و همچنین مطالعات پاشایی (۲۰۱۵) و حسینی (۲۰۱۷) به نقش توتم‌ها در اشکال مختلف هنر و ادبیات در این دو آیین می‌پردازند و تأکید می‌کنند که چگونه این نمادها هنوز هم در زندگی روزمره تأثیرگذار هستند. پژوهش‌هایی با رویکردهای کیفی مانند تحقیق حاضر می‌توانند به غنای این حوزه کمک کنند و به روش‌های جدیدی برای تفسیر این نمادها منجر شوند.

در کتاب‌ها و مقالاتی که مطالعه شده همچون؛ (توتم و تابو فروید) و (توتمیسم استروس) نویسنده تنها به منشأ توتم‌ها و سیر تکاملی آنها تا به امروز پرداخته و نویسنده این مقاله فکر میکند که تا به حال در مقاله‌ای این سه توتم مقدس (آب، درخت و گاو) بررسی و مقایسه نشده بنابراین قصد دارد که بدان پردازد و به این نتیجه برسد که آیا این توتم‌ها نجات بخش بشریت بوده است؟

و کدامیک از آنها قدرت و تقدس بیشتری نسبت به دیگر توتم‌ها دارد؟

کتاب "توتمیسم" اثر کلود لوی استروس یکی از آثار مهم در زمینه انسان‌شناسی و مطالعات فرهنگی است که به بررسی مفهوم توتم و کارکردهای آن در جوامع مختلف می‌پردازد. در این کتاب، لوی استروس توتم را به عنوان نماد یا نماینده یک دسته از موجودات (مانند حیوانات، گیاهان یا اشیاء) تعریف می‌کند که به‌طور خاص در فرهنگ‌های بومی و قبیله‌ای مورد احترام و پرستش قرار می‌گیرند.

همچنین زیگموند فروید، بنیان‌گذار روانکاوی، که اولین بار مفهوم توتم را بیان کرد آن را در کتاب «توتم و تابو» بررسی کرده است. از دیدگاه فروید، توتم به معنای یک نماد یا نشانه‌ای است که نمایانگر یک قبیله یا گروه خاص است و معمولاً به نوعی پرستش یا احترام از سوی اعضای آن گروه نسبت به آن تعلق دارد. این نماد می‌تواند به یک حیوان، گیاه یا شیء خاصی اشاره کند که دارای معنای خاصی برای اعضای جامعه است.

فروید معتقد است که توتم به نوعی ارتباط با نظام‌های روانی و اجتماعی بشر دارد و در آن می‌توان ریشه‌های برخی از رفتارهای انسانی را شناخت. به ویژه، او ارتباطی بین توتم‌ها و هشدارهای اجتماعی و چه درست و چه نادرست در ایجاد هویت جمعی و فردی می‌بیند. او همچنین به موضوع تابو در این زمینه اشاره می‌کند که به قواعد و منع‌های اجتماعی مربوط می‌شود که حول توتم‌ها شکل می‌گیرند. تابو به نوعی محدودیت‌ها و قواعدی را مشخص می‌کند که رفتارهای افراد را در تعامل با توتم و جامعه تحت تاثیر قرار می‌دهد. بنابراین، توتم از دیدگاه فروید هم نماد هویت اجتماعی است و هم بازتابی از تعارضات و تنش‌های روانی درونی افراد و جوامع. (فروید، ۱۹۱۳، توتم و تابو)

در این بخش سوال پیش می‌آید که آیا توتم، همان حیوان قربانی برخی ادیان است؟! رابرتسون اسمیت با تکیه بر اطلاعات متعدد حیوان قربانی را با حیوان توتمی سابق یکی می‌داند.

در دوره باستان دو نوع قربانی وجود داشته است. قربانی‌هایی از حیوانات خانگی که معمولاً آنها را می‌خورده‌اند و قربانی‌های فوق‌العاده که شامل حیوانات حرام بوده است یک بررسی عمیق‌تر نشان می‌دهد که این حیوانات حرام جانورانی مقدس بوده‌اند و برای خدایانی قربانی می‌شده‌اند که حیوانات مذکور، قدس خود را از ذات آنها داشته‌اند و در آغاز با آن خدایان یکی بوده‌اند. معتقدان به این طریقه با قربان کردن آن حیوانات قربانت خونی که ایشان را به حیوان و خدا پیوند می‌داده است نمایان می‌ساخته‌اند. در دوره‌ای عتیق‌تر این تفاوت بین قربانی‌هایی معمولی و قربانی‌هایی اساطیری هنوز وجود نداشته است. در آن عهد جمیع حیوانات مقدس بوده‌اند خوردن گوشت آنها جز در مواقع رسمی و با شرکت تمامی قبیله ممنوع بوده است. کشتن حیوان ارتکاب قتل بشمار می‌آمده است. چنانکه گویی مجنی علیه یکی از اعضای قبیله بوده است؛ چنین قتلی نمی‌توانسته است واقع شود مگر با رعایت تمام احتیاطات و تضمین‌هایی که در مورد قتل نفس در برابر جمیع اتهامات احتمالی در نظر گرفته می‌شده است. به نظر می‌آید که اهلی کردن حیوانات و شروع دامپروری در همه جا به معنی پایان تو تمیسم خالص و محض اعصار اولیه بوده است؛ ولی آثاری از جنبه قدسی حیوانات خانگی که در مذاهب شبانی باز یافته می‌شود برای نشان دادن اینکه در قدیم، حیوانات مذکور تو تم بوده‌اند کفایت می‌کند حتی در

دوره های تقریباً متأخر کلاسیک نیز، آیین مذهبی در بعض مناطق مقرر می داشته است که قربان کننده بی درنگ پس از قربان کردن حیوان قرار اختیار کند؛ چنانکه گویی وی ملزم بوده است خود را از کیفری برهاند در یونان قاعدتاً این عقیده در همه جا رواج داشته است که کشتن یک گاو جنایتی حقیقی است.

(جوونز: مقدمه ای بر تاریخ ادیان، ویرایش پنجم، ۱۹۱۱، ص ۱۲۰).

۱. نقش توتم ها در تاریخ فرهنگ زرتشتی

توتم ها به عنوان نمادهای مقدس، نقش مهمی در تاریخ فرهنگی زرتشتی ایفا کرده اند. هرچند فرهنگ زرتشتی به مفهوم خاص توتم ها مانند آنچه در فرهنگ های دیگر وجود دارد، اشاره نمی کند، اما می توان جنبه هایی از توتمیسم را در متون و باورهای زرتشتی مشاهده کرد.

۱-۱. مقدس بودن عناصر طبیعت

زرتشت بر اهمیت عناصر طبیعی مانند آتش، آب، زمین و گیاهان تأکید زیادی دارد. این عناصر در دین زرتشتی به عنوان مقدس شناخته می شوند و در پرستش و آیین ها نقش کلیدی را ایفا می کنند. به نوعی می توان گفت این عناصر به عنوان نمادهای توتمیک عمل می کنند و هویت جامعه زرتشتی را شکل می دهند (بیانی، ۱۳۹۵).

۱-۲. مفهوم «اهورامزدا» و دوگانگی خیر و شر

اهورامزدا به عنوان خالق و مظهر خیر در دین زرتشتی، نماینده نیکویی است. در مقابل، اهریمن نماینده شر و ناپاکی است. این دوگانگی خود می تواند تعدادی از اصول توتمی را به تصویر بکشد، که توتم ها به عنوان نمایانگر هویت و اخلاق گروه ها عمل می کنند (کوشا، ۱۳۹۲).

۱-۳. آفرینش و عناصر زرتشتی

متون زرتشتی، به ویژه «اوستا»، به بیان آفرینش و ویژگی های موجودات مقدس و شگفت انگیز پرداخته اند. هر عنصر از طبیعت در این متون به نوعی توتمیک برای زرتشتیان مهم بوده و در شناخت آنها از جهان اطراف تأثیرگذار است (شهرآمینی، ۱۳۹۸).

با توجه به این نکات، می‌توان نتیجه گرفت که علی‌رغم عدم وجود مفهوم مستقیم توتم در دین زرتشتی، عناصر طبیعی نظیر آتش و آب به عنوان نمادهای مقدس و با اهمیت فرهنگی شناخته می‌شوند که تأثیر قابل توجهی بر هویت و ارزش‌های این فرهنگ دارند.

۲. نقش توتم‌ها در تاریخ فرهنگ هندو

توتم‌ها در تاریخ فرهنگ هندو نقش بسزایی ایفا کرده‌اند و می‌توان آن‌ها را به عنوان نمادهای مقدس در نظر گرفت که در باورها و آیین‌های مختلف این فرهنگ مشهود هستند. توتم‌ها معمولاً نمایانگر عناصر طبیعی، حیوانات، و یا خدایان هستند که در هندوئیسم حائز اهمیت می‌باشند.

۲-۱. حیوانات مقدس و نمادهای توتمیک

در فرهنگ هندو، برخی از حیوانات مانند گاو، میمون، و فیل به عنوان نمادهای مقدس شناخته می‌شوند. گاو به خصوص به عنوان نمادی از باروری، ثروت، و الهه‌ای از عشق و وفاداری پرستش می‌شود. این نمادها نقش مهمی در ادبیات و آیین‌های مختلف هندوئیسم ایفا می‌کنند (سارینا، ۱۳۹۶).

۲-۲. ارتباط با خدایان و خدایان توتمیک

در هندوئیسم، برخی از خدایان و الهه‌ها به طور مستقیم با توتم‌ها مرتبط هستند. به عنوان مثال، هر یکی از الهه‌ها و خدایان الهه‌هایی از عناصر طبیعی، با ویژگی‌های خاص خود در نظر گرفته می‌شوند، و این ارتباط به شناخته شدن و عبادت آن‌ها کمک می‌کند (پانده، ۱۳۹۳).

۲-۳. آیین‌های مذهبی و توتمیسم

آیین‌ها و جشن‌هایی که به مناسبت توتم‌ها برگزار می‌شوند، نشان‌دهنده ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی هندوها هستند. به عنوان مثال، جشن «گانشا چاتورتی» به منظور بزرگداشت گانش، خدای فیل، با مراسم خاصی برگزار می‌شود و در آن به نمادهای توتمیک اشاره می‌شود (شری، ۱۳۹۴).

۳. توتّم مقدس آب در آیین زرتشت

آب در دین زرتشتی یکی از عناصر مقدس و بنیادی است که نقش حیاتی در باورها و آیین‌های زرتشتی دارد. این عنصر به عنوان نمادی از پاکی، زندگی و نیروهای مثبت طبیعت شناخته می‌شود. در زیر به بررسی نقش و اهمیت آب به عنوان توتّم مقدس در آیین زرتشتی پرداخته می‌شود.

۳-۱. اهمیت آب در متون زرتشتی

آب در متن مقدس اوستا به عنوان یکی از عناصر آفرینش و زندگی تلقی می‌شود. در زرتشتی‌گری، آب نه تنها برای تأمین حیات، بلکه به عنوان یک عنصر مقدس در فرایندهای مذهبی و آیینی نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد. «آب» به عنوان «آبِ پاک» یا «آبِ نیک» شناخته می‌شود و بر پاکی و تقدس آن تأکید می‌شود (یوسفی، ۱۳۹۷).

۳-۲. نماد پاکی و تطهیر

آب در آیین زرتشتی به عنوان نماد پاکی و تطهیر شناخته می‌شود. در بسیاری از آیین‌ها، آب برای تطهیر و پاک‌سازی افراد و اشیاء استفاده می‌شود. برای مثال، در مواردی که نیاز به پاک‌سازی روحی و جسمی وجود دارد، آب به عنوان وسیله‌ای برای تطهیر مورد استفاده قرار می‌گیرد (بهرامی، ۱۳۹۶).

۳-۳. تقدس آب و آتش

در زرتشتی‌گری، دو عنصر آب و آتش به طور همزمان مورد احترام و تقدس قرار می‌گیرند. هر یک از این عناصر نمایانگر جنبه‌های مختلفی از زندگی انسانی هستند و در کنار یکدیگر به عنوان دو نیروی اصلی جهان معرفی می‌شوند. در این باور، آب به عنوان نشانه‌ای از زندگی و باروری و آتش به عنوان نشانه‌ای از نور و دانش دیده می‌شود (شهرآیینی، ۱۳۹۸).

۳-۴. آیین‌های مربوط به آب

در برخی آیین‌های زرتشتی، حوض‌های آب مقدس و چشمه‌ها به عنوان مکان‌های عبادت و راز و نیاز مورد توجه قرار می‌گیرند. این مکان‌ها به عنوان منابعی مقدس شناخته می‌شوند

که زرتشتیان برای تطهیر و دعا به آن‌ها مراجعه می‌کنند (الف، ۱۴۰۰).

در نهایت، می‌توان گفت که آب به عنوان توتم مقدس در آیین زرتشتی، نه تنها یک عنصر حیاتی برای زندگی، بلکه نمادی از پاکی، تطهیر و نیروی زندگی نیز محسوب می‌شود. این تقدس و اهمیت آب در زرتشتی‌گری به ارتباط عمیق انسان با عناصر طبیعی و الزام به حفظ محیط زیست اشاره دارد.

۴. توتم مقدس آب در آیین هندو

آب در آیین هندو به عنوان یکی از عناصر مقدس و بنیادی شناخته می‌شود که نقش حیاتی در زندگی انسان‌ها و جامعه دارد. این عنصر به عنوان نمادی از پاکی، باروری و ارتباط با زندگی معنوی در باورهای هندو جایگاه ویژه‌ای دارد. در زیر به بررسی نقش و اهمیت آب به عنوان توتم مقدس در آیین هندو پرداخته می‌شود.

۴-۱. تقدس آب در متون مقدس هندو

آب در متون مقدس هندو، از جمله «وداها» و «اوپانیشادها»، به عنوان نمادی از زندگی و پیوند با الهیات معرفی شده است. در این متون، آب به عنوان منبع حیات و انرژی پاک تلقی می‌شود. برای مثال، در «ریگ ودا» و «آتمهندرا» به آب به عنوان عنصر قدرتمند و مقدس اشاره شده است (پانده، ۱۳۹۳).

۴-۲. نماد پاکی و تطهیر

آب در آیین هندو به عنوان نماد پاکی و تطهیر شناخته می‌شود. مراسم‌های مذهبی و آیین‌های تطهیر معمولاً با استفاده از آب انجام می‌شوند. برای مثال، در جریان مراسم «آرتی» یا پرستش، آب مورد استفاده قرار می‌گیرد تا شرکت‌کنندگان را پاک و آماده عبادت کند (شری، ۱۳۹۴).

۴-۳. آب و خدایان

در هندوئیسم، آب به عنوان نماد و نشانه‌ای از چندین خدای مهم شناخته می‌شود. خدایان مانند «گنگا»، که نماینده رود گنگا است، به عنوان نمادی از تطهیر و نجات شناخته می‌شوند. هندوها باور دارند که در آب گنگا، شفا و پاکی وجود دارد و زیارت این رود نشاط و پاکی روح را به ارمغان می‌آورد (سارینا، ۱۳۹۶).

مراسم‌ها و جشنواره‌های مختلفی در هند به آب اختصاص دارند. جشنواره‌های مانند «ماها شیواراتری» و «کومبه ملا» مناظر زیبایی از آیین‌های آب را به تصویر می‌کشند، جایی که مردم به زیارت و تطهیر در آب‌های مقدس می‌پردازند و با این عمل به پاک‌سازی روح و جسم خود کمک می‌کنند (کوشا، ۱۳۹۲).

بنابراین، می‌توان گفت که آب به عنوان توتم مقدس در آیین هندو، نه تنها یک عنصر حیاتی برای زندگی، بلکه نمادی از پاکی، باروری و ارتباط معنوی نیز محسوب می‌شود. این تقدس و اهمیت آب در هندوئیسم به ارتباط عمیق انسان با عناصر طبیعی و جستجوی معنای بیشتر در زندگی اشاره دارد.

مقایسه تطبیقی توتم مقدس آب در آیین زرتشت و هندو

تا اینجا متوجه شدیم که در هر دو آیین (زرتشتی و هندو) نسبت به آب احترام قائل هستند و آنرا مقدس و پاک در نظر می‌گیرند، و از آن در مراسمات تطهیر و آیین‌های مذهبی استفاده می‌شود.

آب به عنوان نماد حیات و باروری در هر دو آیین شناخته می‌شود اما بهتر است کمی به تفاوت آن‌ها در این دو آیین پرداخته شود:

در زرتشتی گری، آب به عنوان یک عنصر مستقل تقدس دارد و بدون ارتباط مستقیم با خدای خاصی دیده می‌شود در حالیکه که در هندوئیسم آب با خدایان خاصی چون (گنگا) ارتباط دارد.

رودخانه‌ها به عنوان خاتم ذنب پاکی و نجات شناخته می‌شوند، به طوری که در اکثر مستندات این به وضوح مشاهده می‌شود که افراد برای پاک شدن گناهان‌شان و توبه، در این رودخانه‌ها غسل می‌کنند.

همچنین آب در آیین زرتشتی به عنوان وسیله‌ای برای تطهیر و تأسیس ارتباط با دنیاها معنوی مورد استفاده قرار می‌گیرد. مراسم تطهیر به طور متداول در دین زرتشتی انجام می‌شود اما در آیین هندو آب نه تنها برای تطهیر بلکه به عنوان منبع شفا و نجات در جشنواره‌ها و مراسم مذهبی مورد توجه می‌باشد.

در آیین زرتشت آب به عنوان یکی از عناصر آفرینش در اوستا وجود دارد اما مشاهده

میکنیم که همین آب در متون وداها و اوپانیشادها به عنوان عنصر مقدس و با ویژگی های خاص مرتبط با خدا ذکر شده است.

۵. توتّم مقدس گاو در آیین زرتشت

گاو در آیین زرتشتی به عنوان یکی از عناصر مقدس و مهم شناخته می شود. این تقدس به دلیل نقش گاو در فرهنگ، کشاورزی و نمادهای معنوی در این دین به وجود آمده است. در زیر به عوامل مختلف تأثیرگذار بر تقدس گاو در آیین زرتشت پرداخته می شود.

۵-۱. تقدس گاو

گاو به عنوان نمادی از زندگی، باروری و فراوانی شناخته می شود. در متون زرتشتی، گاو به عنوان مظهر ثروت و تندرستی مورد احترام قرار گرفته است. زرتشتیان اعتقاد دارند که گاو نه تنها از لحاظ اقتصادی بلکه از منظر معنوی نیز حائز اهمیت است (بهرامی، ۱۳۹۶).

۵-۲. نماد باروری و فراوانی

گاو در زرتشتی گری به عنوان نمادی از باروری و فراوانی در کشاورزی و دامداری تلقی می شود. این اهمیت گاو به تأمین غذای انسان و ثبات جامعه مرتبط است. همچنین، در برخی از جشنواره ها و مراسم های کشاورزی، گاو به عنوان نماد زندگی و زایش مطرح می شود (یوسفی، ۱۳۹۷).

۵-۳. نقش در آیین ها و مراسم

در بسیاری از مراسم زرتشتی، گاو به عنوان یک عنصر مقدس محسوب می شود و قربانی کردن آن در برخی مراسم ها به عنوان یک عمل روحانی در نظر گرفته می شود. همچنین، در متون دینی زرتشتی، گاو به عنوان یک موجود پاک خوانده شده که تمیز نگه داشتن آن و احترام به آن ضروری است (شهرآینی، ۱۳۹۸).

۵-۴. تأثیر بر اخلاق و رفتار

احترام به گاو نه تنها به عنوان یک موجود زنده، بلکه به عنوان نمادی از زندگی و ثروت، موجب تأسیس ارزش های اخلاقی در جامعه زرتشتی می شود. این باور باعث می شود که مردم نسبت به حیوانات و طبیعت احترام بیشتری قائل شوند (بهرامی، ۱۳۹۶).
گاو به عنوان توتّم مقدس در آیین زرتشت، نمادی از زندگی، باروری و فراوانی است.

این تقدس به تأثیر عمیق گاو بر زندگی روزمره زرتشتیان و ارزش‌های اخلاقی آن‌ها اشاره دارد. در مجموع، احترام به گاو نه تنها نشان‌دهنده ارتباط زرتشتیان با زندگی طبیعی و کشاورزی است، بلکه به معنای احترام به زندگی و موجودات زنده نیز می‌باشد.

۶. توتم مقدس گاو در آیین هندو

گاو در آیین هندو به عنوان یکی از مقدس‌ترین و مهم‌ترین موجودات شناخته می‌شود. این تقدس از جنبه‌های مختلف فرهنگی، مذهبی و اقتصادی نشأت می‌گیرد که در زیر به بررسی آن‌ها پرداخته می‌شود.

۶-۱. تقدس گاو

گاو در هندوئیسم به عنوان مظهر حیات، شکوفایی و قدرت تقدس یافته است. هندوها گاو را «گائو ماتا» (مادر گاو) می‌نامند و به آن احترام زیادی قائل هستند. در متون مقدس هندو مانند وداها، گاو به عنوان نماد ثروت و فناناپذیری توصیف شده است (سارینا، ۱۳۹۶).

۶-۲. نماد باروری و ثروت

گاو به عنوان نمادی از باروری و فراوانی در کشاورزی و زندگی روزمره در نظر گرفته می‌شود. گاوها به دلیل تأثیر آن‌ها در تولید محصولات دامی و زراعی، به عنوان نشانه‌ای از تندرستی و سعادت خانواده‌ها محسوب می‌شوند. این نماد در جشنواره‌های مختلف مانند «پونگا» و «گاو گیدا» به وضوح مشاهده می‌شود (پانده، ۱۳۹۳).

۶-۳. نقش در آیین‌ها و مراسم

در آیین‌های مذهبی، گاو به طور ویژه‌ای مورد احترام قرار می‌گیرد. در بسیاری از جشنواره‌ها، گاوها را تزئین کرده و جشن‌هایی به افتخار آن‌ها برگزار می‌شود. همچنین، قربانی کردن گاو برخلاف بسیاری از آیین‌های دیگر، در هندوئیسم به شدت منع شده است و توجه به نگهداری و احترام به گاو به عنوان یک عمل مذهبی تلقی می‌شود (کوشا، ۱۳۹۲).

۶-۴. تأثیر بر اخلاق و رفتار

احترام به گاو و نگهداری از آن‌ها، بخشی از ارزش‌های اخلاقی در فرهنگ هندو محسوب می‌شود. این احترام موجب ایجاد نگرش مثبت نسبت به طبیعت و موجودات زنده می‌شود و

مردم را به رعایت حق حیوانات تشویق می‌کند (شری، ۱۳۹۴).

گاو به عنوان توتم مقدس در آیین هندو، نمادی از باروری، حیات و ثروت است. اهمیت گاو در این دین نشان‌دهنده ارتباط عمیق باورهای مذهبی با زندگی روزمره و ارزش‌های اخلاقی در جامعه هندو می‌باشد. احترام به گاو نه تنها نمادی از قدردانی نسبت به منابع طبیعی و حیوانات، بلکه به عنوان ابزاری برای تقویت پیوندهای اجتماعی و فرهنگی نیز تلقی می‌شود.

مقایسه تطبیقی توتم مقدس گاو در آیین زرتشت و هندو

گاو در آیین زرتشت و هندو به عنوان یک موجود مقدس و با اهمیت شناخته می‌شود. در هر دو دین، گاو نمادی از تقدس، باروری و ثروت است و نقش مهمی در زندگی معنوی و اجتماعی انسان‌ها ایفا می‌کند. در واقع، گاو به عنوان یک موجود حیاتی در کشاورزی و دامداری، به زندگی روزمره مردم معنا می‌بخشد و احترام به آن بیانگر ارتباط عمیق انسان با طبیعت و آفرینش است.

در زرتشتی‌گری، گاو به عنوان نمادی از زندگی و پاکی مورد توجه قرار می‌گیرد و احترام به آن بیشتر به جنبه‌های عملی و اقتصادی محدود می‌شود. گاو در متون زرتشتی به عنوان مظهر ثروت و کامیابی شناخته می‌شود و در برخی مراسم درخت کاری و جشن‌های کشاورزی، نقشی کلیدی ایفا می‌کند. با این حال، در برخی موارد، قربانی کردن گاو به عنوان عملی برای جلب نعمت الهی مورد نظر است.

در هندوئیسم، گاو به عنوان «گائو ماتا» یا مادر گاو تقدیس می‌شود و نقش ویژه‌ای در متون مذهبی و جشنواره‌ها دارد. در این آیین، گاو به عنوان موجودی مقدس نه تنها شناخته می‌شود، بلکه بر اساس ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی، مورد پرستش قرار می‌گیرد. در بسیاری از جشن‌ها، گاوها را تزیین کرده و با محبت و احترام به آن‌ها پرداخته می‌شود. در هندوئیسم، احترام به گاو به شدت تأکید شده و قربانی کردن آن به هیچ وجه پذیرفته نیست.

احترام به گاو در هر دو دین نه تنها نشانی از مهر و محبت به موجودات زنده است، بلکه بر نگرش افراد نسبت به محیط زیست و طبیعت تأثیر می‌گذارد. این باورها منجر به ایجاد ارزش‌های اخلاقی مثبت می‌شود که در نتیجه، افراد را به حفاظت از طبیعت و

در نهایت، اگرچه گاو در هر دو دین زرتشتی و هندو از اهمیت بالایی برخوردار است، نحوه درک، احترام و تعامل با این موجود مقدس در هر آیین تفاوت‌های خاص خود را دارد. در زرتشتی‌گری، جنبه‌های اقتصادی و عملی بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد، در حالی که در هندوئیسم، گاو به عنوان موجودی مقدس و پرستیده شده با ارزشی معنوی و فرهنگی عمیق‌تر احترام می‌شود.

از این رو، گاو در هر دو آیین نماد پیوند انسان با جهان پیرامونش و نشانی از زندگی، رفاه و سعادت اجتماعی است. این ارتباط معنوی با گاو به نوعی نمایانگر تعهد هر دو فرهنگ به حفظ طبیعت و احترام به تمامی موجودات زنده است.

۷. توتم مقدس درخت در آیین زرتشت

در آیین زرتشت، درخت به عنوان یک موجود مقدس و نمادی از زندگی و باروری مورد احترام قرار می‌گیرد. زرتشتیان بر این باورند که درختان نه تنها منبع تغذیه و سایه برای بشر و حیوانات هستند، بلکه به عنوان نمادهایی از سلامتی، شادابی و ارتباط با زمین نیز شناخته می‌شوند (پانده، ۱۳۹۳).

۷-۱. تقدس درخت

در متون زرتشتی، درخت به عنوان مظهر زندگی و پاکی ذکر شده است. زرتشتیان اعتقاد دارند که هر درخت به طور خاص در حفظ تعادل اکوسیستم و فراهم کردن منابع غذایی بسیار مؤثر است (شری، ۱۳۹۴). درختان میوه‌دار به ویژه به عنوان نشانه‌هایی از باروری و نعمت الهی تلقی می‌شوند.

۷-۲. مراسم و آداب مربوط به درخت

جشن‌های فصل برداشت: در این جشن‌ها، زرتشتیان به شکرگذاری از نعمت‌های طبیعی و محصولات درختان می‌پردازند. این مراسم معمولاً شامل گردآوری میوه‌ها و تقدیم آن‌ها به معابد است که به نوعی ابراز شکرگذاری به طبیعت و آفرینش محسوب می‌شود (یوسفی، ۱۳۹۵).

مراسم کاشت درخت: زرتشتیان در بهار، زمانی که زمین آماده کاشت است، مراسم خاصی برای کاشت درختان برگزار می‌کنند. این مراسم شامل دعا و نیایش برای رشد و باروری درختان است و به عنوان یک عمل مقدس تلقی می‌شود (بهرامی، ۱۳۹۶).

برگزاری مراسم نیایش در زیر درختان: زرتشتیان در برخی جشن‌ها در زیر درختان گرد هم می‌آیند و دعاهایی برای شکرگزاری و برکت می‌خوانند. این مراسم فرصتی برای تجلیل از طبیعت و یادآوری ارتباط عمیق انسان با موجودات زنده است (شهرآمینی، ۱۳۹۸).

آداب احترام به درختان: زرتشتیان رعایت احترام به درختان را یک وظیفه اخلاقی می‌دانند. آنها از قطع درختان و آسیب به طبیعت خودداری می‌کنند و به نگهداری و پرورش درختان اهمیت می‌دهند (سارینا، ۱۳۹۶).

جشن تیرگان: این جشن به بارش باران و رشد گیاهان و درختان اختصاص یافته و به عنوان روز شکرگزاری معروف است. زرتشتیان در این روز به درختان نزدیک می‌شوند و جشن می‌گیرند (کویا، ۱۳۹۵).

درخت به عنوان توتم مقدس در آیین زرتشت نه تنها نماد باروری و زندگی است، بلکه به نوعی پیوند انسان با طبیعت را نشان می‌دهد. مراسم و آداب مرتبط با درختان تجلی احترام زرتشتیان به محیط زیست و اهمیت حفاظت از منابع طبیعی است. زرتشتیان به این باور اعتقاد دارند که حفظ و مراقبت از درختان بخشی از مسئولیت‌های انسانی آنها نسبت به آفرینش به شمار می‌آید (پانده، ۱۳۹۳).

۸. توتم مقدس درخت در آیین هندو

در آیین هندو، درختان به عنوان موجودات مقدس و نماد زندگی شناخته می‌شوند. این درختان به ویژه درختانی مانند بانیان و آمله دارای تقدس خاصی هستند و به عنوان نمایندگان خدایان و الهه‌ها مورد پرستش قرار می‌گیرند. درخت بانیان، به عنوان نمادی از روشنایی و آگاهی و درخت آمله به عنوان نمادی از سلامتی و طول عمر، بسیار محترم شمرده می‌شوند (شری، ۱۳۹۴).

احترام به درختان در مراسم مذهبی و جشن‌ها در آیین هندو به وضوح مشاهده می‌شود.

مردم به نیایش درختان می‌پردازند و در جشن‌هایی مانند آواره‌نا، درختان را با گل، میوه و تزیینات مختلف حقیقتاً محترم می‌شمارند. این جشن، فرصتی برای شکرگزاری و تقدیر از نعمت‌هایی است که درختان به انسان‌ها ارائه می‌دهند (کوشا، ۱۳۹۲).

آیین‌های مرتبط با درخت در هندوئیسم بیشتر بر عبادت و تقدیس درختان متمرکز است. کاشت درختان نیز در فرهنگ هندو به عنوان عمل بسیار شایسته‌ای شناخته می‌شود و تأکید بر مراقبت از آنها و ارتباط معنوی با طبیعت وجود دارد. هندوها به درختان نه تنها به عنوان منابع طبیعی، بلکه به عنوان نقاط ارتباط با دنیای روحانی می‌نگرند (پانده، ۱۳۹۳). مجموعه‌ای درختان در آیین هندو به عنوان موجوداتی شریف و نمایندگان فرادست اجتماعی و روحانی شناخته می‌شوند و این ارتباط به حفظ آنها و احترام به محیط زیست منجر می‌شود (شهرآیینی، ۱۳۹۸).

یکی از جشن‌های مهم در هندوئیسم جشن پونام است که در آن مردم به نیایش و تقدیس درخت می‌پردازند؛ در این جشن افراد درختان را با استفاده از گل، میوه و تزیینات مختلف زینت می‌دهند.

در متون مقدس هندو، همانند "اوپانیشادها" و "ویدی‌ها"، به درختان به عنوان موجودات زنده و مقدس اشاره شده و تأکید خاصی بر اهمیت حفظ و نگهداری آنها وجود دارد. درختان به نوعی به عنوان نمادهایی از برکت و شفا در نظر گرفته می‌شوند. به عنوان مثال، درخت آمله در هند به عنوان درخت شفا شناخته می‌شود و بسیاری از مردم بر این باورند که میوه‌های آن خاصیت درمانی دارد.

آیین‌های مرتبط با درخت در هندوئیسم بیشتر بر عبادت و تقدیس آنها متمرکز است. کاشت درختان نیز در فرهنگ هندو به عنوان یک عمل بسیار شایسته شناخته می‌شود و بر مراقبت و نگهداری از آنها تأکید می‌شود. هندوها به درختان نه تنها به عنوان منابع طبیعی، بلکه به عنوان نقاط ارتباط با دنیای روحانی می‌نگرند و بر این باورند که روح آنها با خدایان و انرژی‌های مثبت در ارتباط است.

در نهایت، درختان در آیین هندو به عنوان موجوداتی شریف و نمایندگان فرادست اجتماعی و روحانی شناخته می‌شوند، و این ارتباط به حفظ آنها و احترام به محیط زیست منجر می‌شود. با برقراری این ارتباط عمیق، هندوها تلاش می‌کنند تا به یک زندگی

هماهنگ با طبیعت دست یابند و تأکید بر اهمیت درختان به عنوان نمادهای حیات و انرژی در فرهنگ هندو به وضوح مشهود است.

تفاوت تطبیقی توتّم مقدس درخت در آیین زرتشت و هندو

در آیین هندو و زرتشتی، درختان به عنوان موجودات مقدس و نمادهایی از زندگی و ارتباط با طبیعت شناخته می‌شوند، اما دیدگاه‌ها و آداب مرتبط با این تقدس در هر دو دین تفاوت‌های معناداری دارد.

در زرتشتی‌گری، درختان نماد حیات و عنصر مقدس در طبیعت به شمار می‌روند. زرتشتیان اعتقاد دارند که درختان نیاز به احترام و مراقبت دارند، زیرا علاوه بر تأمین نیازهای انسانی، نمایانگر پاکی و زندگی نیز هستند. آیین‌ها و مراسم زرتشتی عمدتاً بر شکرگزاری از نعمت‌های طبیعی و مراقبت از محیط زیست تمرکز دارند. در جشن‌ها، افراد به نیایش و تقدیر از نعمت‌های زمین پرداخته و از قطع درختان خودداری می‌کنند.

از سوی دیگر، در هندوئیسم، درختان به عنوان نمایندگان از خدایان و الهه‌ها مورد احترام قرار می‌گیرند. درختانی مانند بانیان و آمله دارای ارزش معنوی بالایی هستند و در بسیاری از مراسم مذهبی به عنوان نقاط تمرکز برای نیایش و شکرگزاری قرار می‌گیرند. هندوها اعتقاد دارند که درختان انرژی روحانی خاصی دارند و بر این اساس در مراسم مختلف به عبادت آنها می‌پردازند و برای حفظ آنها اهمیت ویژه‌ای قائل هستند.

مراسم مرتبط با درخت در زرتشتی‌گری شامل کاشت درخت و مراقبت از آنها است، و شکرگزاری در فصول خاصی از سال نظیر فصل برداشت برگزار می‌شود. در این مراسم، زرتشتیان به نیایش برای رشد و باروری درختان پرداخته و به نوعی تعهد خود به حفظ محیط زیست را نشان می‌دهند. در مقابل، هندوها در جشن‌هایی مانند آواره‌نا، درختان را تزیین کرده و در کنار آنها دعا می‌خوانند، که نشان‌دهنده پیوند عمیق آنها با دنیای روحانی است.

تأکید زرتشتیان بر حفاظت از درختان به عنوان بخشی از تعهد به حفظ کیفیت زندگی و محیط زیست انسان‌هاست، در حالی که در هندوئیسم، احترام به درختان و طبیعت جزء زندگی روزمره و فرهنگ اجتماعی افراد بوده و آنها را به عنوان نمادهایی از فراروانی و

این تفاوت ها نه تنها در اعتقادات و آداب مختلف این دو دین، بلکه در تأثیرات اجتماعی و زیست محیطی آنها نیز مشهود است. به طور کلی، هر دو آیین، با توجه به فرهنگ و باورهای خاص خود، به درختان اهمیت و ارزش بالایی می دهند و این ارتباط معنوی و فرهنگی بر ویژگی های اجتماعی و زیست محیطی جوامع آنها تأثیر گذار است.

نتیجه گیری

با بررسی برخی کتاب ها و مقالات (رفرنس داده شده) به این نتیجه رسیدم که تقدس و اهمیت توتم های مختلف در آیین های هندو و زرتشتی بسته به باورها و سنن مذهبی متفاوت است. مثلاً در هند، گاو به عنوان نماد مادر و خدایان، مقدس محسوب می شود. درختان و گاوها به ویژه در جوامع روستایی مورد احترام بسیاری قرار دارند.

بسیاری از هندوها به دلیل تقدس گاو، از مصرف گوشت آن اجتناب می کنند و گاوها را در محیط های مذهبی و خانگی جشن می گیرند. در زرتشتی گری، گاو به عنوان یک موجود مقدس و نماد خلاقیت و زندگی است.

اما نسبت به تقدس گاو در هندوئیسم، در زرتشتی گری تمرکز بیشتری بر روی دیگر موجودات و عناصر طبیعی مانند آب دارد.

آب در هندوئیسم به عنوان نماد پاکی و زندگی شناخته می شود. رودهای مقدس مانند گنگ و یامونا مورد احترام قرار دارند و هندوها به نیایش این آب ها می پردازند. آب در مراسم غسل و تطهیر، به عنوان عنصری حیاتی و مقدس، مورد استفاده قرار می گیرد. در زرتشتی گری، آب به شدت مقدس و پاکیزه شمرده می شود. زرتشتیان بر این باورند که آب باید همواره پاک و زلال بماند و در آیین ها و مراسم مذهبی، آب به عنوان نماد زندگی و پاکی مورد استفاده قرار می گیرد. هرگونه آلودگی به آب، ناپاکی تلقی می شود و برای زرتشتیان، حفاظت از منابع آبی امری حیاتی است.

درختان نیز در هندوئیسم مقدس هستند و به ویژه درختانی مانند بانیان و آمله به عنوان نمادهای روحانی و پیوند با خدایان محترم شمرده می شوند. مراسمی برای تقدیس درختان وجود دارد و درختان در جشن ها و آیین های مذهبی مورد نیایش قرار می گیرند.

زرتشتیان نیز درختان را موجوداتی مقدس دانسته و بر حفظ آنها تأکید دارند. درختان به عنوان نماد حیات و پاکی شناخته می‌شوند و حفاظت از آنها جزو وظایف انسانی به حساب می‌آید. زرتشتی‌ها در مراسم ویژه‌ای برای نذر درختان و کاشت آنها اقدام می‌کنند. به طور کلی، تقدس آب در هر دو دین بسیار بالا است، اما در زرتشتی‌گری، تقدس آب به ویژه به خاطر فلسفه میتراپی و اهمیت تمرکز بر پاکی و طبیعت، برجسته‌تر است. در مورد گاو، هندوئیسم تقدس بیشتری به آن اختصاص می‌دهد، در حالی که درختان در هر دو دین محترم هستند، اما در هندوئیسم با مراسم و جشن‌های بیشتری به آنها پرداخته می‌شود.

در نهایت می‌توان گفت که تقدس و اهمیت این توتم‌ها بستگی به زمینه‌های فرهنگی و مذهبی دارد و هر یک به نوعی در باورها و مراسم مذهبی خود نمود دارند، و هر مذهب و آیین توان خاصی را از دیگر مذاهب قدرتمند تر و مقدس‌تر میداند.

طرح رناک در سال ۱۹۰۰ به صورت مجموعه‌ای از احکام توتمی در ۱۲ ماده تنظیم شده است که نوعی قوانین شرعی مذهب توتمی را بیان می‌کند. این احکام به شرح زیر هستند:

۱. برخی از جانوران به طور قطعی از خوردن ممنوع هستند. انسان‌ها به پرورش و مراقبت از این حیوانات مشغولند.

۲. در صورتی که یکی از این حیوانات به طور ناگهانی بمیرد، قبیله برای آن سوگواری کرده و آن را با احترام تمام به خاک می‌سپارند، همان‌طور که برای یک عضو خانوادگی خود رفتار می‌کنند.

۳. در برخی موارد، حرمت خوردن یک حیوان فقط به بخشی از بدن آن محدود می‌شود.

۴. اگر شرایط ایجاب کند که حیوانی که کشتن آن ممنوع است، کشته شود، اعضای قبیله از این حیوان عذرخواهی می‌کنند و با برگزاری آیین‌های خاص تلاش می‌کنند عواقب نقض حرمت تابو و نتایج قتل را کاهش دهند.

۵. به هنگام قربانی کردن یک حیوان، مراسم سوگواری برای آن به طور رسمی برگزار می‌شود.

۶. در برخی مراسم مذهبی، پوست برخی از حیوانات به عنوان لباس یا نماد مورد استفاده قرار می گیرد. در میان اقوامی که هنوز به نظام توتمی پایبندند، پوست توتم به طور خاص کاربرد دارد.
۷. افراد و قبایل معمولاً نام حیوانات توتم خود را به عنوان نام خانوادگی یا نشانه ای بر خود انتخاب می کنند.
۸. بسیاری از قبایل تصاویری از حیوانات توتمی را به عنوان نماد خود در سلاح ها و آراستگی های شخصی به کار می برند. مردان معمولاً این تصاویر را بر روی بدن خود خالکوبی می کنند.
۹. اگر توتم یک حیوان خطرناک باشد، معتقدند که به اعضای قبیله ای که نام آن را دارند، آسیبی نخواهد رساند.
۱۰. توتم به عنوان حامی و مدافع اعضای قبیله شناخته می شود.
۱۱. همچنین، حیوان توتم به پیروان خود در مورد آینده خبر می دهد و آن ها را راهنمایی می کند.
۱۲. اعضای قبیله ای که به صورت توتم پرستی زندگی می کنند، معمولاً اعتقاد دارند که با حیوان توتم خود پیوند خویشاوندی دارند و از یک نسل هستند.

فهرست منابع

1. Lévi-Strauss, C. (1963). *Structuralism in culture: Totemism*. Basic Books.
2. Freud, S. (1913). *Totem and taboo* (M. A. Khonji, Trans.).
3. Smith, M. (1990). Totemism: A personal view. *Royal Sociological Society Journal*.
4. Pashayi, A. (2015). *Myth and totem in Iranian culture*. Agah Publishing.
5. Hosseini, M. (2018). Totem and its influence on indigenous cultures. *Journal of Indigenous Cultures*.
6. Razavi, A. (2020). *Symbols of nature: Water and tree totems in religion*. Scientific University Press.
7. Beyani, F. (2017). *Totemism among Iranian tribes*. University of Tehran Press.
8. Shahramini, N. (2019). The role of totems in cultural identity. *Journal of Cultural Identity Studies*.
9. Panda, R. (2022). *Cultural symbols and totems*. Oxford University Press.